

Rasspecifik Avelsstrategi för Manchester Terrier

Sv.04 Kazkei Star Dancer

Historik i England

Manchesterterriern, eller Black and Tan Terriern som den ursprungligen kallades är en engelsk ras av mycket gammalt ursprung. Rasen nämndes i litteraturen för första gången på 1400-talet, men det kan tänkas att den fanns redan för 3-4000 år sedan.

Dåtidens hundar var nyttohundar, användes t.ex. till rävsprängning. På 1700-talet förädlades rasen från att ha varit en tämligen robust och oädel hund genom inkorsning av Whippet. På 1800-talet blev Manchesterterriern känd som en framgångsrik råttkampare och gick en tid under namnet "rätterrier". Gruvarbetarna kunde tjäna en extra slant på vadslagningar med sina hundar. Under denna tid kuperades örnen för att förhindra att de blev bitna under råttjakterna. Då råttkamperna förbjöds användes hundarna till att utrota de råttthorder som var vanliga i forna dagars England. Många teorier om rasen har framlagts men det enda man tror sig veta säkert är att English White Terrier, strävårig Black and Tan terrier och ytterligare någon liten ras hör till förfäderna. Manchesterterriern har använts i inte så ringa grad till förädling av andra raser. Bl.a. korsades den in i Dobermann, för att mjuka upp lynnet hos denna ras och ge den mer elegans.

I engelska kennelklubbens första stambok (1859-74) kallades de Black and Tan terrier, det fanns då 72 hanar och 50 tikar registrerade. Redan så tidigt som 1863 var utställningsintresset stort och rasen var på utställning uppdelad i tre klasser beroende på vikt. Namnet Manchesterterrier antogs när rasen delades in i två raser. Den största varianten fick namnet Manchesterterrier för att de mest framgångsrika uppfödarna bodde i detta område. Den mindre varianten fick namnet Miniatur Manchesterterrier, vilket den fick heta fram till 1960-talet. (Idag är miniatur varianten en egen ras, English Toy Terrier) Rasens popularitet var stor, i synnerhet de mindre exemplaren. Uppfödningen var omfattande och exporter var vanliga, framförallt till Amerika. Men så i slutet av 1800-talet infördes kuperingsförbud och rasens popularitet rasade. Det var ett hårt slag för Manchesterterriern. Att utformningen av rasstandarden dessutom ställde hårda krav på färgteckningen gjorde det inte lättare för uppfödarna. När sedan första världskriget började hade inte rasen återhämtat sig från popularitetsnedgången och antalet var starkt reducerat. Andra världskriget medförde att rasen nästan dog ut. När kriget var slut kände man till 5-11st exemplar i landet. Rasens anhängare arbetade vidare och förhindrade att den utrotades och 1955 hade antalet ökat så att kennelklubben delade ut Challenge certifikat för första gången efter kriget. I USA är Manchester Terrier och English Toy Terrier samma ras, men man delar in dem i Toy Manchester och Manchester beroende på vilken storlek de får som vuxna.

I Sverige

Redan vid Svenska Kennelklubbens första utställning i Göteborg 1891 återfann man i en underavdelning under rubriken "lyxhundar", tre stycken Black and Tan terrier. Emellertid fick endast en av dem, tiken Lilly något pris, och det var ett blygsamt tredjepris. Det ägar namn som återfanns bakom Lillys var godsägare E. Hallin, Skövde. Det blev Hallin som främst svarade för att intresset för rasen hölls vid liv bortåt tjugo år framåt. 1898 stambokfördes hela nio Black and Tan terrier - flera var dock danska. Vid utställningen i Stockholm 1900 prisbelönades nio hundar av rasen och i Göteborg ett år senare tolv. Hallin fick där dessutom pris för "kollektion". I den stambok som SKK utgav 1902 återfanns 26 Black and Tan terrier och därmed var kulmen nådd. Varje år fram till 1910-11 utställdes några av dessa särpräglade terrier, men under första världskriget försvann rasen praktiskt taget helt.

Det skulle dröja ända fram till 1932 innan den kom tillbaka. Det var den framgångsrika dvärghundsuppfödaren fru Aina Rossander, Djursholm, som gjorde ett energiskt försök att återuppliva rasen i Sverige. Framgångarna lät inte vänta på sig. Tre champions utgick från fru Rossanders kennel under senare delen av 30-talet. Någon ytterligare uppfödare uppenbarade sig emellertid inte och när fru Rossander koncentrerade sig på dvärghundarna föll rasen åter i glömska. På svenska utställningar tycks den inte ha förekommit sedan 1942.

1967 hände det emellertid något på Manchesterfronten i Sverige. Stig Bäckström - kennel Rose i Umeå, importerade en tik, Holländsk CH Rosemarie, som året innan gjort sensation på Cruft' s genom att bli BIR, trots att hon bara gick i ungdomsklass. Efter emigrationen till Sverige har hon lämnat två kullar som enligt ägarens utsago visat sig lyckade. Bl. a blev en dotter, Rose Golden Girl BIR på internationella utställningen i

Stockholm 1968. Stig Bäckström hann dock inte uppleva rasens utveckling i Sverige, då han avled under senare delen av 70-talet.

Intresse för rasen hade dock vaknat hos Maine Olsson, kennel Farmaren i Gävle. 1970 tog hon in en underbar tik både beträffande temperament och utseende; Kirby Superan. Hon parades sedan ett par gånger med E Merryman, med championavkommor som resultat bl. a den kända Farmarens Super Flash. Farmarens sista kull med manchester föddes år 1978

1977 gick INTUCH NORDUCH NV-79 Farmarens Black Pamela till Kurt Bergström- kennel Björkstadens. Återigen fanns det Manchesterterrier i Umeå. För att bredda sitt material tog han 1984 hem SUCH Eaglespur Merry Go Round från England. Ytterligare två importer från England tillkom 1995. En hane, SUCH FUCH Eaglespur Red Kite och en tik, Eaglespur Ring of Bells. Kennel Björkstadens hade sin sista kull Manchesterterrier valpar år 2000.

1984 tog Ylva Hagman Kennel Minitigers in tiken INTUCH NORDUCH Brenandi Delightful och 1986 JW-86 INTUCH NORDUCH Keyline Firemaster. Ylva Hagman födde upp två kullar mellan 1987 och 1989, men har nu upphört med Manchesterterrier.

År 1995 importerade Barbro Kronlund Tibouchinas kennel två tikar från Norge SUCH All My Loving och SUCH NORDV-99 NUCH SV-00 Bam-Bam-Miss-Tan. Två hanar köptes in, en från Björkstadens kennel SUCH Björkstadens Lucifer Black och en från Finland Kimblewick Quick Step. Första kullen föddes 1997. Nu senast importerade Barbro K. en hane från Australien; Kazkei Starr Dancer. Tibouchinas är idag den enda aktiva kenneln i landet.

Ulrika Hertzberg i Örebro har en tik; INTUCH NORDUCH SV-02 Tibouchinas Cascade Kiss och har även importerat en hane från Belgien; INTUCH SUCH BV-00 Donald von Brandweis. Hon bedrev uppfödning av Manchesterterrier under kennel namnet Right On Line. Kenneln registrerade sin sista kull år 2004.

Kennel Hammarhöjdens började sin uppfödning av manchester med två hundar ifrån Tibouchinas, sista kullen av totalt 3st kullar från Hammarhöjdens registrerades år 2002.

Nordens första Manchesterterrier special ägde rum i Oslo den 4 juni 2000. Domare var Mrs Enid Teague Knight från England. Hon är President i Manchesterterrier klubben och även själv uppfödare av rasen. Med tanke på att det inte fanns speciellt många Manchesterterrier i Norge och Sverige, ca: 200st, så får man nog anse att 56 anmälningar var ett stort startfält procentuellt sett. Specialen hålls nu i Norge vartannat år. 2002 var det 36 hundar anmälda och år 2004 med domare Pam M. Stubbington var 44 hundar anmälda.

Nulägesbeskrivning

Population/genetisk variation:

Under de senaste 5 åren har det i snitt registrerats 19.4 valpar per år och det finns totalt ca 250st Manchesterterrier i Norge och Sverige. I rasens hemland registreras det ca 90st per år.

I Sverige finns det enbart en aktiv uppfödare och det är Kennel Tibouchinas, i Norge finns det 5st och i Finland ca 3st. Danmark har endast registrerat en kull valpar hittills. Det finns inte och har aldrig funnits någon rasklubb i Sverige.

Användningsområden:

I första hand är rasen en ren sällskapshund/familjehund, utställningshund. Rasen är lättlärd och fungerar bra inom Agility och lydnad.

Mentalitet:

Det finns ett engelskt talesätt som lyder "en Manchesterterrier kommenderar man inte, man vädjar till hans förstånd", vilket är ett mycket träffande omdöme om rasens karaktär. Rasen är sportig, snabb, vaksam och lättdresserad. Mot sin familj är den mycket tillgiven och kelig. Men håller sig oftast på sin kant när det gäller främlingar och låter sig inte mutas till vänskap. På utställning skapar detta ofta problem vid hanteringen. Fram tills könsmognaden är den som vilken tillgänglig valp som helst, efter det blir den under en period vaksam mot främlingar. Detta brukar dock stabilisera sig med tiden. Livlig och lekfull är andra egenskaper som stämmer väl in och den kan ha lätt för att gå upp i varv. Den är också egensinnig och självständig, rör sig gärna över stora ytor, långt ifrån föraren. Detta gör att den kräver en fast hand och konsekvent uppfostran, varför man inte brukar rekommendera rasen som första hund. Manchesterterriern har ett stort jaktintresse och tackar inte nej till att springa efter en kanin, katt eller råttor. Man bör alltså tidigt skapa ett gott ledarskap och se till att ha god inkallning på hunden. Rasen är en god vakthund.

Hälsa:

Livslängd: Som många mindre raser blir Manchestern ganska gammal, ca tolv till fjorton år.

Sjukdomar: Manchesterterriern omfattas inte av något av SKK's hälsoprogram. Det finns en genetiskt ärftlig sjukdom i rasen, von Willebrands disease Typ 1. Det är den mildaste formen av blödarsjuka. Det finns tre status av von Willebrands

- Typ 1: FRI (CLEAR): "Frisk" Hunden är inte bärare av vWD. Och bär inga anlag i sina gener.
- BÄRARE (CARRIER): Hunden är bärare av genen. Den överför genen till 50 % av sina avkomor, medan 50 % blir fria. (Helt friska och ej bärare av genen.) Som sällskapshund har detta inte någon betydelse ur hälsosynpunkt. En hund som är bärare är 100 % frisk! Det är dock viktigt att tänka på ur avelssynpunkt att inte para två bärande hundar och i de fall en bärare används, testa valparna och endast spara de "fria" i vidare avel.
- BLÖDANDE (AFFECTED): Hunden har fått vWB genen från båda föräldrarna och blir då med största sannolikhet blödande. Hunden skall inte användas i avel, men kan leva ett fullt normalt liv som sällskaps hund.

Under 2003 började uppfödare testa Manchesterterriern i Sverige, Norge och Finland.

I Sverige har det inte visat sig finnas någon hund som är "blödande".

Det användas idag endast hundar som är fria, i de fall bärare används testas valparna så att det vidare endast blir fria hundar i fortsatt avel.

Fertilitet: Rasen är oerhört lättparade och har en stark könsdrift, valpningarna sker problemfritt och tikarna är ypperliga mödrar.

Exteriör:

Alla Manchesterterrier som nu finns i Sverige härstammar från England, men Engelmännen har även använt sig av Amerikanska hundar i aveln. Detta innebär att det nu i Sverige finns två rätt olika typer, båda dock helt korrekta. Den ena typen är med mycket amerikanskt blod och den andra är den mer ursprungliga engelska typen. De amerikanska har korsats med vinthundar varför de har längre nos, smäckrare kropp, högre ansatta öron men tyvärr även ibland karprygge som ej ska finnas hos Manchesterterrier.

Avelsstrategi

Se bilaga 1

Förankring:

Då ingen rasklubb finns och dessutom i skrivande stund endast en uppfödare av rasen i Sverige så är det mellan den kenneln, Kennel Tibouchinas och Terrierklubbens Avelskommitté som förankringen skett. Detta dokument har bollats mellan parterna både via mail och telefon ett antal gånger under hösten/vintern 2005

Bilagor:

Bilaga 1 RAS för små populationer

Avelsstrategi för små hundpopulationer.

Rasspecifika avelsstrategier (RAS) är en handlingsplan för aveln inom en specifik ras. Vid avel inom små populationer styrs rasutvecklingen ofta till största delen av utländska uppfödare. Möjlighet att skapa en inhemsk population med inverkan på rasens internationella utveckling saknas inom överskådlig framtid. RAS för dessa raser bör därför prioritera konsumentnära mål såsom individens hälsa och funktion samt låg inavel utan hänsyn till populationsstorlek.

Avelsstrategin gäller tills vidare eller tills rasklubb presenterar alternativ rasanpassad strategi som kan fastställas.

Kunskap

Var uppfödare inom en ras bör ha kunskap inom följande områden:

- Rasens historiska bakgrund och utveckling (inom men ffa utom Sverige)
- Aktuell populationskunskap, dvs. nuläge för rasen
- Målinriktningar och prioriteringar för framtiden

Vägledande dokument: SKK:s Grundregler §2, SKK:s Avelspolicy, Avelskommitténs policyuttalanden (gäller f.n. medfött navelbräck/ljumsbräck, grava dysplaster, demodex, nära släktskapsavel) och "Hundavelsboken" ur bokserien Hunduppfödaren.

Underlag för bedömning

Eftersom rasutvecklingen i numerärt små raser, via import, till stor del styrs av uppfödare utanför Sverige bör kunskap om dessa uppfödarens avelsmål och avelsresultat inhämtas. SKK:s rasdata kan ge härstamningsuppgifter, mentalbeskrivningsprotokoll, prov- och utställningsresultat samt centralt registrerade veterinärdata.

Prioriterade områden:

- **Avel för mentala egenskaper anpassade till rasens funktion och samhällets krav**
"Till avel skall endast användas hundar som ej uppvisar beteendestörningar i form av överdrivna rädlereaktioner eller aggressivt beteende i oprovocerade eller för hunden vardagliga situationer" (SKK:s grundregel 2:5).
- **Hälsa och funktion.**
 - Hundens hälsa och välbefinnande skall alltid komma i första hand, dvs störst hänsyn skall tas till hälsostörningar som förorsakar stort lidande hos hunden. Prioritera avel som gynnar avkommans möjlighet till ett långt liv utan hälsostörningar.
 - Prioritera exteriör avel som gynnar god funktion.
 - Avelsdebuten bör ske tidigast vid den ålder då hunden uppvisar en vuxen individs beteende (mentalitet) men också vid den ålder då hunden med stor sannolikhet hunnit utveckla för rasen kända hälsostörningar. I annat fall bör information inhämtas om föräldradjurens hälsostatus vid lämplig ålder.
- **Naturlig fortplantning**
"Att till avel endast använda hundar som kan fortplanta sig på naturligt sätt" (SKK:s grundregel 2:6)
- **Låg andel av nära släktskapsparningar**

Importerade avelsdjur med låg grad av släktskap till befintliga avelsdjur. Undvik kraftig inavel, avelsdjur bör inte vara närmare besläktade än kusiner (inavelsgrad högst 6,25 % räknat som ökning över fem generationer). *Som genomsnittlig nivå i en ras (population) eftersträvas en inavelsnivå understigande 2,5 % räknat på 5 generationer, dvs. en inavelsstegring på högst 0,5 % per generation. Tänk på att för importerade djur registreras endast en treledsstamtavla i rasdata varför inavelsnivån vanligen blir underskattad.*